

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

ВИСНОВОК

**щодо проекту Закону про внесення змін до Закону України
«Про державні гарантії відновлення заощаджень громадян України»
(щодо запровадження форм компенсації громадянам України
знецінених заощаджень)
(реєстр. № 7349 від 30 листопада 2017 року)**

Комітет з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 17 січня 2019 року (протокол № 76) на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до Закону України «Про державні гарантії відновлення заощаджень громадян України» (щодо запровадження форм компенсації громадянам України знецінених заощаджень) (реєстр. № 7349 від 30 листопада 2017 року), поданий народним депутатом України Капліним С.М. (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою Законопроект розроблено з метою «покращення соціально-економічного становища громадян України, зменшення соціальної напруги в суспільстві, повернення довіри до держави та забезпечення реального виконання зобов'язань держави із компенсації знецінених заощаджень перед своїми громадянами».

Для досягнення цієї мети автором Законопроекту пропонується змінами до Закону України «Про державні гарантії відновлення заощаджень громадян України» «запровадити новий механізм компенсації громадянам України знецінених грошових заощаджень у формі списання з рахунку власника для таких цілей: погашення заборгованості з оплати житлово-комунальних послуг; оплати отриманих лікувально-профілактичних послуг, придбання ліків у державних та комунальних аптечних закладах; оплати вартості навчання дітей, онуків у професійно-технічних та вищих навчальних закладах; оплати придбання негазових/неелектричних котлів, придбання енергоефективного обладнання/матеріалів для утеплення будинків». Також пропонується запровадити індексацію коштів, що підлягають компенсації.

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з такого.

В Основному Законі України визначено, що Україна є соціальною, правовою державою (стаття 1), найвищою соціальною цінністю в Україні є людина, її права і свободи та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, а їх утвердження і забезпечення є головним обов'язком держави (стаття 3); усі люди є рівні у своїй гідності та правах; права і свободи людини є невідчужуваними і непорушними (стаття 21); права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними; конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані; при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод (стаття 22); конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України (стаття 64); органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (частина друга статті 6), закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8), виключно законами України визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; правовий режим власності (пункт 1 та пункт 7 частини першої статті 92).

Відповідно до Конституції України держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання (частина четверта статті 13); кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю; ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності; право приватної власності є непорушним (частини перша, четверта статті 41).

Згідно з частиною п'ятою статті 55 Основного Закону України кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Згідно із статтею 1 Першого Протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права. Проте попередні положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які вона вважає за необхідне, щоб здійснювати контроль за користуванням майном відповідно до загальних інтересів.

У своєму Рішенні від 10 жовтня 2001 року № 13-рп/2001 Конституційний Суд України зазначив, що «відсутність саме в Законі конкретних етапів, термінів повернення заощаджень та обсягів бюджетних асигнувань може призвести до повної втрати громадянами своїх вкладів, тобто до порушення їх конституційного права власності».

В обґрунтування своєї правової позиції Конституційний Суд України послався на прецедентну практику Європейського суду з прав людини. Зокрема,

в рішенні у справі «Джеймс та інші проти Сполученого Королівства» від 21 лютого 1986 року суд вказав, що «не заперечуючи право держави встановлювати - у досить широких межах розсуду, відповідно до її внутрішньої законодавчої, соціальної, економічної політики чи з іншою метою - обмеження у користуванні об'єктами права власності з огляду на суспільний інтерес, слід мати на увазі, що ці обмеження, однак, не повинні призводити до позбавлення можливостей такого користування, тобто до повної їх втрати».

Конституційний Суд України дійшов висновку, що в аспекті конституційного звернення «положення статей 22, 41, 64 Конституції України слід розуміти так, що їх дія поширюється також на відносини власності, об'єктом яких є вклади, відновлені та проіндексовані згідно з Законом України «Про державні гарантії відновлення заощаджень громадян України» в установах Ощадного банку України» (абзаци п'ятий, шостий підпункту 5.4 пункту 5 мотивувальної частини, пункт 3 резолютивної частини вказаного Рішення).

В іншому своєму Рішенні від 9 липня 2007 року № 6-рп/2007 Конституційний Суд України зазначив, що утверджуючи і забезпечуючи права і свободи громадян, держава окремими законами України встановила певні соціальні пільги, компенсації і гарантії, що є складовою конституційного права на соціальний захист і юридичними засобами здійснення цього права, а тому відповідно до частини другої статті 6, частини другої статті 19, частини першої статті 68 Конституції України вони є загальнообов'язковими, однаковою мірою мають додержуватися органами державної влади, місцевого самоврядування, їх посадовими особами. Невиконання державою своїх соціальних зобов'язань щодо окремих осіб ставить громадян у нерівні умови, підриває принцип довіри особи до держави, що закономірно призводить до порушення принципів соціальної, правової держави (підпункт 3.2 пункту 3 мотивувальної частини).

У пункті 42 Рішення у справі «Терем ЛТД, Чечеткін та Оліус проти України» (заява № 70297/01) Європейський суд з прав людини зазначив, що він погоджується з тим, що асигнування для виплати державою боргів з державного бюджету можуть викликати певну затримку у виконанні рішень судів. Однак відсутність бюджетних коштів не є підставою для звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання (пункт 48 цього Рішення).

Принципи соціальної держави втілено у ратифікованих Україною міжнародних актах: Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права 1966 року, Європейській соціальній хартії (переглянутій) 1996 року, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, та рішеннях Європейського суду з прав людини.

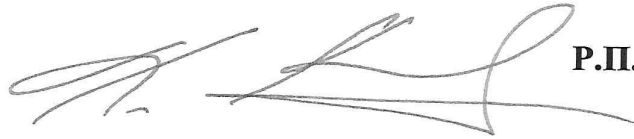
Конституцією України встановлено, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України (частина перша статті 9).

Зважаючи на зазначене, а також на те, що прийняття законів Конституція України відносить до повноважень Верховної Ради України, як єдиного органу законодавчої влади в Україні (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85),

внесення запропонованих проектом Закону змін до чинного законодавства узгоджується з Основним Законом України.

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до Закону України «Про державні гарантії відновлення заощаджень громадян України» (щодо запровадження форм компенсації громадянам України знецінених заощаджень) (реєстр. № 7349 від 30 листопада 2017 року), поданий народним депутатом України Капліним С.М., не суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

A handwritten signature in black ink, consisting of several fluid, connected strokes, representing the name R.P. Knyazevych.

Р.П. КНЯЗЕВИЧ